

4^η Ενότητα

Νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων

ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Μετά από το άρθρο 197 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται νέο έβδομο κεφάλαιο του δεύτερου Βιβλίου με τον τίτλο «Νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων» και άρθρα 197 Α έως Ε, ως εξής:

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Άρθρο 197 Α

Νομιμοποίηση περιουσίας από αξιόποινες πράξεις

1. Όποιος προβαίνει σε μετατροπή ή μεταφορά περιουσίας εν γνώσει ότι αυτή προέρχεται από αξιόποινη πράξη, για την οποία η ελάχιστη απειλούμενη ποινή υπερβαίνει τους έξι μήνες, με σκοπό να συσκοτίσει την προέλευση της περιουσίας από το βασικό έγκλημα ή να βοηθήσει τον δράστη αυτού να αποφύγει τις νομικές συνέπειες της πράξης του, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή.
2. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται όποιος αποκρύπτει ή καλύπτει την πραγματική φύση, προέλευση, θέση, διάθεση, διακίνηση ή τα δικαιώματα που σχετίζονται με περιουσία εν γνώσει ότι αυτή προέρχεται από αξιόποινη πράξη για την οποία η ελάχιστη απειλούμενη ποινή υπερβαίνει τους έξι μήνες.
3. Αν η περιουσία είναι μεγάλης αξίας επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή. Αν η περιουσία είναι μεγάλης αξίας και προέρχεται από κακούργημα, επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.
4. Αν η περιουσία είναι μεγάλης αξίας και ο δράστης ενεργεί κατ' επάγγελμα, ποριζόμενος εισόδημα από πράξεις του παρόντος άρθρου, επιβάλλεται ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα έτη και χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Στην ίδια περίπτωση, αν η μεγάλης αξίας περιουσία προέρχεται από τη δράση εγκληματικής οργάνωσης επιβάλλεται ποινή κάθειρξης μέχρι δεκαπέντε έτη και χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

Άρθρο 197 Β

Απόκτηση, κατοχή και διαχείριση περιουσίας από αξιόποινη πράξη άλλου

1. Όποιος αποκτά, κατέχει, διαχειρίζεται ή χρησιμοποιεί περιουσία εν γνώσει ότι προέρχεται από αξιόποινη πράξη άλλου, για την οποία η απειλούμενη ποινή είναι τουλάχιστον τριών μηνών, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέχρι τρία έτη.
2. Αν η περιουσία είναι μεγάλης αξίας επιβάλλεται ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή. Αν η περιουσία είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και προέρχεται από κακούργημα επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.
3. Αν η περιουσία είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και ο δράστης ενεργεί κατ' επάγγελμα, ποριζόμενος εισόδημα από πράξεις του παρόντος άρθρου, επιβάλλεται ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα έτη και χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Στην ίδια περίπτωση, αν η ιδιαίτερα μεγάλης αξίας περιουσία προέρχεται από τη δράση εγκληματικής οργάνωσης επιβάλλεται ποινή κάθειρξης μέχρι δεκαπέντε έτη και χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

Άρθρο 197 Γ

Έννοια περιουσίας και τοπικά όρια εφαρμογής

1. Ως περιουσία κατά την έννοια των προηγούμενων άρθρων 197Α και 197Β νοούνται τα περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ανεξαρτήτως του εμπράγματος, υλικού ή άυλου χαρακτήρα τους, καθώς και τα έγγραφα ή στοιχεία έντυπης, ηλεκτρονικής ή άλλης μορφής που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 197Α και 197Β εφαρμόζονται και για περιουσία που προέρχεται από πράξη που διαπράχθηκε στην αλλοδαπή και είναι αξιόποινη σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας όπου τελέστηκε, εφόσον η ίδια πράξη, αν τελούνταν στην Ελλάδα, θα ήταν αξιόποινη και θα απειλούνταν γι' αυτήν ποινή φυλάκισης με ελάχιστο όριο ανώτερο των έξι μηνών ή τουλάχιστον τριών μηνών, αντίστοιχα.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 197Α και 197Β εφαρμόζονται και για πράξεις νομιμοποίησης, απόκτησης, κατοχής ή διαχείρισης που τελέστηκαν στην αλλοδαπή, εφόσον η περιουσία προέρχεται από έγκλημα που τελέστηκε στην Ελλάδα.

Άρθρο 197 Δ

Υπόχρεα πρόσωπα - Επιβαρυντική περίπτωση

Η τέλεση των εγκλημάτων των άρθρων 197 Α και 197 Β από υπόχρεο πρόσωπο, κατά την έννοια του Ν 3691/2008, συνιστά επιβαρυντική περίπτωση.

Άρθρο 197 Ε

Εξάλειψη αξιοποιήσιμου

1. Το αξιοποιήσιμο των άρθρων 197 Α και 197 Β εξαιρείται αν ο υπαίτιος, με δική του βούληση και πριν εξεταστεί με οποιοδήποτε τρόπο για την πράξη του από τις αρχές, αποκαλύψει στην Αρχή του άρθρου 7 Ν 3691/2008 την προέλευση της περιουσίας από αξιόποινη πράξη και καταβάλει στην Υπηρεσία Ανάκτησης και Διαχείρισης Περιουσίας από Εγκληματικές Πράξεις, ό,τι αποκόμισε από την πράξη του. Αν η περιουσία βρίσκεται στην κυριότητα του υπαιτίου, για την εξάλειψη του αξιοποιήσιμου απαιτείται επιπλέον να τη μεταβιβάσει στην Υπηρεσία Ανάκτησης και Διαχείρισης Περιουσίας από Εγκληματικές Πράξεις, καταβάλλοντας επίσης το σύνολο όσων αποκόμισε από την πράξη του.

2. Η εξάλειψη του αξιοποιήσιμου του εγκλήματος από το οποίο προέρχεται η περιουσία, συνεπάγεται τα αυτά αποτελέσματα και για τον υπαίτιο των εγκλημάτων των άρθρων 197 Α και 197 Β. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της παραγραφής. Σε περίπτωση έμπρακτης μετάνοιας για το έγκλημα από το οποίο προέρχεται η περιουσία επέρχονται τα αυτά αποτελέσματα και για τον υπαίτιο των εγκλημάτων των άρθρων 197 Α και 197 Β, εφόσον αυτός καταβάλει στην Υπηρεσία Ανάκτησης και Διαχείρισης Περιουσίας από Εγκληματικές Πράξεις, ό,τι αποκόμισε από την πράξη του. Αν η περιουσία που αναφέρεται στα άρθρα 197 Α και 197 Β βρίσκεται στην κυριότητα του υπαιτίου, απαιτείται η μεταβίβασή της στην Υπηρεσία Ανάκτησης και Διαχείρισης Περιουσίας από Εγκληματικές Πράξεις.

Το υφιστάμενο έβδομο κεφάλαιο του δεύτερου Βιβλίου του Ποινικού Κώδικα αναριθμείται σε «Κεφάλαιο 7Α»

Το άρθρο 394 του Ποινικού Κώδικα καταργείται.

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΠΚ

Το πρώτο εδάφιο του στοιχ. στ' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής

Άρθρο 13 **Έννοια όρων**

στ) Κατ' επάγγελμα τέλεση του εγκλήματος συντρέχει όταν ο δράστης αποκομίζει εισόδημα από την επανειλημμένη και συστηματική τέλεση της πράξης.

Στο άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται -μετά από το νέο στοιχ. η¹- στοιχ. θ' ως εξής:

θ) το αντικείμενο της πράξης και η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που σκοπήθηκαν ή προκύπτουν από την τέλεση του εγκλήματος θεωρούνται: (i) μεγάλης αξίας εφόσον υπερβαίνουν το χιλιαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, (ii) ιδιαίτερα μεγάλης αξίας εφόσον υπερβαίνουν το πεντάκις χιλιαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, (iii) εξαιρετικά μεγάλης αξίας εφόσον υπερβαίνουν το εικοσιπεντάκις χιλιαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, (iv) μικρής αξίας εφόσον είναι μικρότερα ή ίσα του δεκαπλάσιου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης.

Μετά από το άρθρο 81 Α και το νέο άρθρο 81 Β του ΠΚ προστίθεται νέο άρθρο 81 Γ ως εξής:

Άρθρο 81 Γ

Νομιμοποίηση περιουσίας από το δράστη του βασικού εγκλήματος

Αν ο δράστης εγκλήματος, για το οποίο η απειλούμενη ποινή υπερβαίνει τους έξι μήνες, προβαίνει σε κάποια από τις πράξεις του άρθρου 197 Α, το κατώτερο όριο ποινής για το έγκλημα από το οποίο προέρχεται η περιουσία προσαυξάνεται ως εξής: α) κατά ένα έτος αν πρόκειται για πλημμέλημα β) κατά δύο έτη αν πρόκειται για κακούργημα με ποινή κάθειρξης έως δέκα έτη και κατά τρία έτη στις λοιπές περιπτώσεις κακούργημάτων. Στην ίδια περίπτωση επιβάλλεται πάντοτε χρηματική ποινή, το δε τυχόν προβλεπόμενο όριο αυτής διπλασιάζεται.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 111 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται νέο εδάφιο ως εξής:

Τα κακούργηματα των άρθρων 197 Α παρ. 5 και 197 Β παρ. 4 του Ποινικού Κώδικα.

Ν. 3691/2008

Η παράγραφος 2 του άρθρου 2 Ν 3691/2008 αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 2

2. Όπου στον παρόντα νόμο γίνεται λόγος για εγκλήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ως τέτοια νοούνται τα εγκλήματα που τυποποιούνται στα άρθρα 197 Α και 197 Β του Ποινικού Κώδικα.

Οι παράγραφοι 3 και 5 του άρθρου 2 Ν 3691/2008 καταργούνται, η δε υφιστάμενη παράγραφος 4 αναριθμείται σε παράγραφο 3.

Τα άρθρα 3 και 45 Ν 3691/2008 καταργούνται.

¹ Βλ. πιο πάνω, 2η ενότητα.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

I. Η αναγνώριση του στόχου της ανάκτησης του περιουσιακού οφέλους ως προϋπόθεση για την αποκλιμάκωση της ποινικής καταστολής στο πεδίο του ξεπλύματος

Η νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συνέβαλε διεθνώς αλλά και στη χώρα μας στην αναγνώριση της ανάκτησης των εγκληματικών εσόδων ως σημαντικού επιμέρους στόχου της ποινικής καταστολής. Πρόκειται για διάσταση που αντιμετωπιζόταν πλημμελώς στην ελληνική έννομη τάξη, καθώς η παραδοσιακή πρόσληψη της δήμευσης δεν επέτρεπε στον ποινικό μηχανισμό να αποκτά έγκαιρη πρόσβαση στο προσπορισθέν από το έγκλημα περιουσιακό όφελος. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, η πρόσβαση στην παραχθείσα από το έγκλημα περιουσία αποτελούσε έργο ξένο για τον ποινικό δικαστή.

Από την άποψη αυτή οι ρυθμίσεις των άρθρ. 46 και 47 Ν 3691/2008 και οι παρόμοιες διατάξεις της προγενέστερης νομοθεσίας βοήθησαν στη σταδιακή προώθηση της νέας αυτής προβληματικής, όπως καταδεικνύουν και επιμέρους ειδικές παρεμβάσεις του νομοθέτη σε άλλα πεδία (π.χ. νομοθεσία για τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, παράνομη μετανάστευση κ.ά.) που ακολούθησαν την ίδια νεοπαγή λογική.

Από την άλλη πλευρά, ο αποσπασματικός χαρακτήρας των νομοθετικών παρεμβάσεων και η αγχώδης προσπάθεια παρακολούθησης των διεθνών εξελίξεων δεν έχουν βοηθήσει μέχρι σήμερα ώστε να διαμορφωθεί στη χώρα μας ένα συνεκτικό γενικό νομοθετικό πλαίσιο για την ανάκτηση των εγκληματικών εσόδων, με στόχο τόσο την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας της ποινικής καταστολής όσο και την αντιμετώπιση πολλών δικαιοκρατικών προβλημάτων που θέτουν οι υφιστάμενες ρυθμίσεις. Λείπουν έτσι κεντρικοί άξονες για τους στόχους και τα όρια της ποινικής παρέμβασης στο συγκεκριμένο πεδίο, καθώς οι σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες χαρακτηρίζονται περισσότερο από τη διάθεση τακτοποίησης επιμέρους «πρακτικών» προβλημάτων, η αντιμετώπιση των οποίων υποκρύπτει ωστόσο, πολλές φορές ανομολόγητα, προβληματικές και αλληλοσυγκρουόμενες παραδοχές για το χαρακτήρα και τους σκοπούς των σχετικών ποινικών εργαλείων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα από την άποψη αυτή αποτελεί ο πρόσφατος Ν 4213/2014 για τη «ρύθμιση των δεσμευμένων χρηματικών απαιτήσεων».

Κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών αναπτύσσονται αναλυτικότερα στην οικεία ενότητα της παρούσας πρότασης².

Εκείνο ωστόσο που πρέπει να τονιστεί εδώ είναι πως ο θεμιτός αυτός στόχος, της δίκαιης πρόσβασης της ποινικής καταστολής στην παραγόμενη από το έγκλημα περιουσία, πρέπει πρωτίστως να αποσυνδεθεί από την έμμεση προϋπόθεση της κατάφασης αξιοποιήσιμου για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Τούτο επιβάλλεται για λόγους συνέπειας της αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς η ίδια αναγκαιότητα υφίσταται ανεξαρτήτως αν η «επιλήψιμη» περιουσία προήλθε από άλλη -πλην του ξεπλύματος- αξιόποινη πράξη.

Υπό το φως των σκέψεων αυτών, η υλοποίηση μιας νέας στρατηγικής για την ανάκτηση των εγκληματικών εσόδων αποτελεί απαραίτητο όρο για την

² Βλ. 5^η Ενότητα.

αποκλιμάκωση της ποινικής καταστολής στο πεδίο του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος, με την εγκατάλειψη της εργαλειακής-συμβολικής πρόσληψής του, ως μέσου αφαίρεσης της περιουσίας που προέρχεται από αξιόποινες πράξεις.

II. Βασικές κατευθύνσεις για την οριοθέτηση του αξιοποίνου

Στο πλαίσιο μια τέτοιας αντίληψης, αναγκαία παρίσταται καταρχήν η διαμόρφωση μιας απλούστερης μεθόδου για τη διαβάθμιση της ποινικής ευθύνης των επιμέρους συμπεριφορών ξεπλύματος, με την αποκλιμάκωση των απειλούμενων σήμερα ποινών, το ύψος άλλωστε των οποίων δεν δικαιολογείται από τις συναφείς διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας και τη διατήρηση των κακουργηματικών μορφών σε ένα σημαντικά στενότερο πεδίο, ιδίως όταν πρόκειται για έσοδα από τη δράση εγκληματικής οργάνωσης σε συνδυασμό με το ύψος της νομιμοποιούμενης περιουσίας.

Η στάθμιση του γεγονότος ότι οι συμπεριφορές νομιμοποίησης συνιστούν συμβολή στη συντήρηση μιας επιμέρους παράνομης κατάστασης που προκλήθηκε από το βασικό έγκλημα, μπορεί να θεμελιώσει τη διαμόρφωση του ανώτατου ορίου ποινής στα δέκα έτη, την απειλή βαρύτερης ποινής μόνον επί περιουσίας που προέρχεται από τη δράση εγκληματικής οργάνωσης και τη θέσπιση μιας βασικής -σε βαθμό πλημμελήματος- εγκληματικής μορφής, με επιμέρους λεπτομερέστερες διαβαθμίσεις ως επιμέρους κριτήριο για τις τελευταίες προτείνεται, μεταξύ άλλων, ο γνήσιος ή μη χαρακτήρας των πράξεων ξεπλύματος, αν δηλ. ο δράστης συμβάλλει στην εξασφάλιση ενός νόμιμου τίτλου για την παράνομη περιουσία ή απλώς έρχεται σε επαφή μ' αυτήν, γνωρίζοντας την αξιόποινη προέλευσή της. Η επιλογή αυτή ευνοείται αν ληφθεί υπόψη η μεταχείριση που επιφυλάσσει το ελληνικό ποινικό δίκαιο στην -όχι βέβαια ταυτόσημη αλλά πάντως συγκρίσιμη με το ξέπλυμα- απλή συνέργεια ως μορφή συμμετοχής. Το ίδιο ισχύει και για τις αξιολογήσεις που ενσωματώνει διαχρονικά η τυποποίηση του εγκλήματος της αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος, η διατήρηση πάντως του οποίου δεν εμφανίζεται δικαιολογημένη υπό την ισχύ της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων.

Η αξία ιδίως της περιουσίας, σε συνδυασμό με άλλα επιμέρους κριτήρια (γνήσιες ή μη πράξεις νομιμοποίησης, προέλευση περιουσίας από τα έσοδα οργανωμένης εγκληματικής ομάδας), μπορούν να καταστρώσουν μια περισσότερο εύληπτη βάση διαμόρφωσης του αδικού και να συμβάλλουν ώστε ο ρόλος του καινοφανούς αυτού εργαλείου αντεγκληματικής πολιτικής να οριοθετηθεί στενότερα, αλλά και να αποφεύγεται το μη συμβατό με την αρχή της αναλογικότητας ενδεχόμενο η ευθύνη για το ξέπλυμα να συνεπάγεται σημαντικά βαρύτερη τιμώρηση σε σχέση με αυτήν που επιφυλάσσει ο ποινικός νόμος για την αυτοουργία ή/και τη συμμετοχή στο βασικό έγκλημα.

Στο πλαίσιο αυτό η παράλληλη ισχύς «καταλόγου» συγκεκριμένων βασικών εγκλημάτων και γενικής ρήτρας με αναφορά στην απειλούμενη ποινή του βασικού εγκλήματος προτείνεται να εγκαταλειφθεί, καθώς περιπλέκει χωρίς ορατό λόγο την κατάσταση του αξιοποίνου.

Σκοπιμότερη είναι ακόμη η κατάργηση του άρθρ. 2 παρ. 2 στοιχ. δ' Ν 3691/2008, της «χρησιμοποίησης» δηλ. του χρηματοπιστωτικού τομέα ως επιμέρους μορφής ξεπλύματος. Οι συναφείς περιπτώσεις που ενέχουν κάποτε πράγματι ποινικό ενδιαφέρον μπορούν άνετα να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο των λοιπών προβλέψεων, ενώ η ιδιαίτερα προβληματική κατάφαση αξιοποίνου με μόνη την

κατάθεση του "βρόμικου" χρήματος σε λογαριασμό στο όνομα του δράστη του βασικού εγκλήματος μπορεί ούτως ή άλλως να αποφευχθεί μέσω του δραστικού περιορισμού του «αυτοξεπλύματος», σύμφωνα με όσα εκτίθενται αμέσως πιο κάτω.

Σκόπιμη εμφανίζεται ακόμη η κατάργηση της πρόβλεψης του άρθρ. 2 στοιχ. ε' Ν 3691/2008. Οι υποχρεώσεις της χώρας από τις συναφείς διεθνείς συμβάσεις μπορούν άνετα να καλυφθούν μέσω του άρθρ. 187 παρ. 5 ΠΚ και δεν απαιτούν ειδική ρύθμιση.

Ιδιαίτερα διακεκριμένη μορφή θα μπορούσε να καταστρωθεί στη βάση της κατ' επάγγελμα τέλεσης του εγκλήματος, με την ευκρινέστερη ωστόσο τυποποίησή της στην περίπτωση της "γνήσιας" νομιμοποίησης, ώστε να απαιτείται ο πορισμός εσόδων από το ίδιο το ξέπλυμα και όχι τα βασικά εγκλήματα.

Σε επίπεδο υποκειμενικής υπόστασης προτιμότερη εμφανίζεται η αποτύπωση της γνήσιας νομιμοποίησης με συναφή -υπερχειλή- δόλο επιδίωξης και η διατήρηση της απαίτησης άμεσου δόλου β' βαθμού για την κατάφαση των μη γνήσιων μορφών ξεπλύματος. Το γεγονός ότι η ολοκληρωμένη «γνήσια» νομιμοποίηση είναι εξαιρετικά δυσχερές να απομονωθεί στο γράμμα του νόμου δικαιολογεί τις συγκεκριμένες επιλογές, ενώ η εναλλακτική επιλογή της τυποποίησης του νομιμοφανούς τίτλου ως αποτελέσματος του εγκλήματος θα συνεπαγόταν σημαντική απόκλιση από τις διατυπώσεις των διεθνών κειμένων που δεσμεύουν τη χώρα. Ήδη άλλωστε η γνωστή διδασκαλία για την αντικειμενική προσφορότητα της εκάστοτε συμπεριφοράς να επιφέρει τον τυποποιούμενο στη διάταξη σκοπό μπορεί να λειτουργήσει προς την ίδια κατεύθυνση.

Υπό τον όρο των αλλαγών αυτών το παρόν πολύπλοκο σύστημα εξάρτησης της ποινής για το ξέπλυμα από την απαξία της βασικής πράξης θα πρέπει να εγκαταλειφθεί, καθώς παρά τη συμβολή του στην αποφυγή κάποιων ακραίων συνεπειών της πρώιμης σχετικής νομοθεσίας, συνδέεται κάποτε με αξιολογικές αντιφάσεις αλλά και δεν έχει καταφέρει μέχρι σήμερα να απορροφηθεί ομαλά από την ποινική πράξη.

Ενόψει εξάλλου της ιδιόμορφης σύνδεσης του αδίκου του ξεπλύματος με αυτό του βασικού εγκλήματος στη βάση της επιλήψιμης περιουσίας, δικαιολογημένη εμφανίζεται η θεσμοθέτηση έμπρακτης μετάνοιας. Η επιστροφή της περιουσίας αλλά και η έγκαιρη και εκούσια αποκάλυψη της προέλευσής της προβλέπονται ως λόγοι για την «αυτόνομη» εξάλειψη του αξιοποίνου των εγκλημάτων νομιμοποίησης. Διατηρείται ακόμη η λογική της επιρροής της έμπρακτης μετάνοιας για το βασικό έγκλημα στην εξάλειψη του αξιοποίνου των εγκλημάτων νομιμοποίησης, με την πρόσθετη ωστόσο πρόβλεψη ότι ο δράστης των τελευταίων θα πρέπει να επιστρέψει ομοίως όσα αποκόμισε από τη δική του συμπεριφορά. Ανάλογες παρεμβάσεις προτείνονται και στα πεδία της εντελούς ικανοποίησης, της συνδιαλλαγής και της ποινικής διαπραγμάτευσης, η υιοθέτηση πάντως της οποίας δεν προτείνεται καταρχήν στο πλαίσιο της παρούσας πρότασης³.

III. Προς δραστικό περιορισμό της τιμώρησης του «αυτοξεπλύματος»

³ Βλ. σχετικά τις επιφυλάξεις που διατυπώνονται στην 6^η Ενότητα

Η δυνατότητα καταλογισμού ποινικής ευθύνης για ξέπλυμα στο δράστη του βασικού εγκλήματος, σε σχέση με την περιουσία που αποκόμισε από την προηγούμενη πράξη του, θέτει δυσχερή προβλήματα που δεν αντιμετωπίζονται ενιαία σε διεθνές επίπεδο.

Το γεγονός ότι ο Έλληνας νομοθέτης παρενέβη ήδη επανειλημμένα στο ίδιο θέμα, χωρίς επιτυχή δογματικά και πρακτικά τρόπο, δεν ευνοεί την επιλογή το ζήτημα να επαφεί στους εφαρμοστές του δικαίου. Παρόλο που τούτη η τελευταία προσέγγιση συνιστά κατά κανόνα την περισσότερο ενδεδειγμένη λύση στα προβλήματα συρροής, η πολυπλοκότητα των οποίων δεν επιτρέπει πάντα την αποτύπωση στο νόμο παγιωμένων λύσεων, επιλέχθηκε εδώ η ρητή νομοθετική αντιμετώπιση ώστε να αρθούν άτοπα που συνεχίζουν να ταλανίζουν την ποινική πράξη.

Προτείνεται έτσι η εισαγωγή πρόβλεψης στο γενικό μέρος του ΠΚ, ώστε συμπεριφορές γνήσιας νομιμοποίησης εκ μέρους του δράστη του βασικού εγκλήματος, που αναφέρονται στην περιουσία που ο ίδιος απέκτησε από αυτό, να προσαυξάνουν το απειλούμενο πλαίσιο ποινής για το βασικό έγκλημα. Όπως είναι φανερό μια τέτοια πρόβλεψη αφενός καθιστά εξ αντιδιαστολής ποινικά αδιάφορες πράξεις μη γνήσιου «αυτοξέπλυματος», με τη ρητή πρόσθετη απαίτηση στην οικεία διάταξη για την προέλευση της περιουσίας από πράξη άλλου προσώπου και αφετέρου σηματοδοτεί την αδυναμία κατάφασης αυτοτελούς αξιοποιήσιμου και για συμπεριφορές γνήσιας νομιμοποίησης, στις περιπτώσεις τουλάχιστον που στο δράστη αποδίδεται πράγματι ποινική ευθύνη για το βασικό έγκλημα. Πρόκειται επομένως εδώ για *ex lege* επίλυση του ζητήματος υπέρ της λύσης της φαινομενικής συρροής μεταξύ των εγκλημάτων της γνήσιας νομιμοποίησης και του βασικού εγκλήματος από το οποίο προέρχεται η «βρόμικη» περιουσία.

Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι οι συναφείς σκοπιμότητες αντεγκληματικής πολιτικής για την πρόσβαση του κράτους στην επιλήψιμη περιουσία μπορούν και πρέπει να καλύπτονται σε όλες τις συζητούμενες περιπτώσεις, ανεξαρτήτως της κατάφασης ή μη αξιοποιήσιμου για ξέπλυμα⁴.

IV. Νομοτεχνικές επιλογές και τοπικά όρια εφαρμογής

Ενόψει της σημαντικής εμβέλειάς τους, οι ποινικές ρυθμίσεις για το ξέπλυμα είναι σκοπιμότερο να αποτυπωθούν σε αυτοτελές κεφάλαιο του ποινικού κώδικα⁵, με την ευκρινή διάκριση μεταξύ γνήσιων και μη πράξεων νομιμοποίησης και τη συμπερίληψη εκεί όλων των στοιχείων που απαιτούνται για τον προσδιορισμό του αξιοποιήσιμου.

Η συντριπτική άλλωστε πλειονότητα των διατάξεων του Ν 3691/2008 αφορά στην αρχιτεκτονική του λεγόμενου «προληπτικού» πόλου της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, που μπορεί ευχερώς να αποσπαστεί από τις ποινικές ρυθμίσεις, χωρίς τούτο να δυσχεραίνει τον κατανόηση και ερμηνεία του δικαίου. Αντιθέτως, η συμπερίληψη των ποινικών διατάξεων στο σώμα του ΠΚ διευκολύνει τον εφαρμοστή σε σχέση με την υφιστάμενη σήμερα κατάσταση, όπου από τις διατάξεις που τυποποιούν τα σχετικά εγκλήματα μέχρι την πρόβλεψη των απειλούμενων γι' αυτά κυρώσεων μεσολαβούν πολλά και μη

⁴ Βλ. σχετικά 5^η Ενότητα.

⁵ Προκρίθηκε εδώ η τοποθέτηση του κεφαλαίου μετά από το έκτο κεφάλαιο του δεύτερου Βιβλίου του Ποινικού Κώδικα και η αναρίθμηση του υφιστάμενου σήμερα εβδόμου κεφαλαίου, του οποίου άλλωστε η κατάργηση προτείνεται μεταξύ άλλων στο Σχέδιο του Ποινικού Κώδικα της Επιτροπής Μανωλεδάκη, με την ενσωμάτωση μέρους των σχετικών διατάξεων σε άλλα κεφάλαια.

σχετιζόμενα με την ίδια ύλη άρθρα, που καθιστούν κάποτε δυσχερή ακόμη και την εποπτεία των θεσπιζόμενων νομοτυπικών μορφών.

Στο γενικό μέρος του ποινικού κώδικα θα πρέπει να ενταχθεί η πιο πάνω ρύθμιση για το «αυτοξέπλυμα». Αντιθέτως, οι σχετικές με τα τοπικά όρια εφαρμογής των ποινικών διατάξεων ρυθμίσεις εμφανίζεται προτιμότερο να ενταχθούν στο ειδικό μέρος. Σε σχέση με το τελευταίο αυτό ζήτημα η ρύθμιση του άρθρ. 2 παρ. 3 Ν 3691/2008 συνιστά οπωσδήποτε μια βελτιωμένη βάση θεμελίωσης της ελληνικής ποινικής εξουσίας σε υποθέσεις ξεπλύματος με διεθνή χαρακτηριστικά, συγκριτικά με τις προγενέστερες προβληματικές διατάξεις του Ν 2331/1995. Σκόπιμη εμφανίζεται ωστόσο πρόσθετη παρέμβαση και στο σημείο αυτό, ώστε περιπτώσεις ξεπλύματος "ελληνικής" βρόμικης περιουσίας στο εξωτερικό από αλλοδαπό να καταλαμβάνονται με ασφάλεια από την ελληνική ποινική δικαιοδοσία.

Σε σχέση τώρα με την νομοθεσία κανονιστικής συμμόρφωσης καθαυτήν, προτιμότερη εμφανίζεται η κατάργηση των σχετικών εγκλημάτων για τα «υπόχρεα» πρόσωπα και ο εξοπλισμός του όλου μηχανισμού με ισχυρές διοικητικές κυρώσεις, επιλογή που σε συνδυασμό με την αναγκαία κανονιστική εξειδίκευση ανά κλάδο των θεσπιζόμενων υποχρεώσεων, στο πλαίσιο του Ν 3691/2008, μπορεί να αποδώσει πλουσιότερα αποτελέσματα σε σχέση με την ανέξοδη και αναποτελεσματική καθιέρωση ποινικής ευθύνης. Περιπτώσεις άλλωστε ενσυνείδητης διευκόλυνσης στη διαχείριση της επιλήψιμης περιουσίας εκ μέρους των υπόχρεων προσώπων, μέσω της παραβίασης των υποχρεώσεών τους, καταλαμβάνονται ούτως ή άλλως από τα βασικά εγκλήματα νομιμοποίησης, η δε ιδιότητα του δράστη ως υποχρέου μπορεί να θεμελιώσει την επίταση της ποινής του, με την πρόβλεψη σχετικής επιβαρυντικής περίπτωσης.